

Edyta Kosik

Instytut Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach

Metody pracy z czytelnikiem w bibliotece dziecięcej sposobem na rozbudzanie zainteresowań czytelniczych

Streszczenie: W artykule ukazano, jaki wpływ na rozwój zainteresowań czytelniczych mają metody pracy z dziećmi w bibliotekach dziecięcych. Wyjaśniono termin biblioteki dziecięcej (biblioteki dla dzieci). Nakreślono zarys rozwoju tego typu bibliotek, sposobu pracy z czytelnikami i dobierania metod na przestrzeni lat. Przedstawiono typologię metod pracy z czytelnikiem. Następnie wybrano kilka rodzajów metod — konkursy, głośne czytanie, akcje i imprezy biblioteczne oraz omówiono je. Opisano przykłady konkretnych form pracy z czytelnikiem przy użyciu tych metod, czyli konkursy: „W świecie powieści Marty Fox” i „W krainie fantazji”, Nowohucki Dzień Głośnego Czytania, akcję czytelniczą: „Czytam Sobie w Bibliotece” oraz Pikniki Literackie organizowane w Płocku. **Słowa kluczowe:** biblioteka dziecięca, praca z dziećmi, metody, konkursy, głośne czytanie, akcje i imprezy biblioteczne.

Wstęp

Czytanie powinno być stale obecne w życiu człowieka — poprzez nie przyswaja on nowe wiadomości, ale także spędza przy nim swój wolny czas. Czytanie pełni więc funkcję tak dydaktyczną, jak i ludyczną. Aby człowiek dorósł sięgał po lekturę musi się tego nauczyć za młodu. Za rozbudzenie w dziecku zamiłowania do czytania odpowiedzialni są przede wszystkim rodzice. Dużą rolę w tej kwestii odgrywają także biblioteki dziecięce. W wielu przypadkach to one mogą być pierwszym miejscem, gdzie dziecko spotka się z książką. Dlatego ważne jest, by dziecko przychodząc do biblioteki chciało już w niej zostać i odwiedzać ją regularnie. Aby tak się stało, biblioteka dziecięca nie powinna być tylko miejscem, gdzie wypożycza się książki, ale też miejscem pomagającym rozbudzać zainteresowania czytelnicze dziecka i dostarczającym ciekawych wrażeń.

Biblioteki dla dzieci

Walka z analfabetyzmem oraz popularyzacja czytania jako nowego sposobu na spędzanie czasu wolnego przyczyniły się do rozwoju bibliotek dla dzieci w Pol-

sce. W roku 1922 w Łodzi zorganizowano pierwszą dziecięcą bibliotekę publiczną, której działania opierały się na założeniach *Planu wzorcowej organizacji sieci bibliotek opartych na podstawie umiastowienia* autorstwa Jana Augustyniaka. Plan ten zakładał dostarczenie książek najmłodszym oraz stworzenie czytelnictwa publicznego przeznaczonego dla nich. Model biblioteki publicznej dla dzieci został stworzony ostatecznie w latach dwudziestych XX wieku. Zadaniem tego typu instytucji było zapełnienie dziecku czasu wolnego oraz „wspieranie i organizowanie działalności twórczej i ludycznej wokół książki” [1]. W bibliotekach dziecięcych przestrzegano swobody pracy z dzieckiem. Biblioteka pełniła natomiast trzy funkcje — kształcącą, rekreacyjną i kompensacyjną [2].

Po II wojnie światowej postawiono sobie za cel wydzielenie czytelnictwa dziecięcego. Biblioteki dziecięce według wytycznych miała cechować odrębna organizacja dostosowana do młodych czytelników. Tworzono więc wydzielone placówki dla dzieci od 7 do 14 lat. Zadania bibliotek tego typu polegały na wprowadzaniu dziecka do ustawicznego kształcenia, pogłębianiu i utrwalaniu jego wiedzy oraz na nauce doboru lektury i samokształcenia.

Na początku lat dziewięćdziesiątych XX wieku ponownie zwrócono uwagę na pracę z czytelnikiem. Biblioteki podejmowały działania pomagające podnosić poziom czytelnictwa dziecięcego.

Przez lata rozwoju bibliotek dziecięcych ukształtowały się ich główne cechy czyli:

- szczególny typ czytelnika — dziecko,
- specjalny dobór zbiorów — z czym związana jest odpowiednia organizacja lokalu i odpowiednie wykształcenie personelu,
- dobieranie form pracy z czytelnikiem, które mają na celu promocję czytelnictwa, wiedzy, spędzania wolnego czasu z książką [3].

Biblioteki dla dzieci odróżniają od bibliotek dla dorosłych ich specjalne funkcje. Instytucje te, poza zaspokajaniem potrzeb edukacyjnych, poznawczych i informacyjnych, które u dorosłych są już rozbudzone i ukształtowane, mają u dzieci budzić te potrzeby i rozwijać je oraz dostarczać sposobów na ich zaspokajanie. Biblioteki dziecięce zwracają szczególnie uwagę, dużo bardziej niż biblioteki dla dorosłych, na potencjalnych młodych czytelników oraz są w dużej mierze nastawione głównie na inicjację czytelniczą młodych odbiorców. Placówki te muszą przekonać potencjalnych młodych czytelników oraz ich rodziców, że biblioteka jest im potrzebna, a korzystanie z niej przyniesie im korzyść. Ponadto biblioteki dla dzieci powinny wskazywać, jak rozwijać u dziecka potrzebę czytania i starać się taką potrzebę pobudzić.

Należy także zauważyć, że biblioteki dziecięce poszerzają ofertę bibliotek szkolnych, nie tylko poprzez dostarczanie dziecku książek niedostępnych w tych placówkach, ale tworząc także programy skierowane do dzieci. Kontakt z bibliotekarzem w bibliotece dziecięcej powinien natomiast dawać dziecku możliwości wymiany doświadczeń, a pracownik biblioteki powinien służyć pomocą w wy-

borze lektury oraz pomagać w rozwoju pasji czytelniczej. Misją bibliotek dziecięcych jest więc rozbudzanie w dziecku potrzeby czytania i jej podsycanie [4]. W tym zakresie placówki te współpracują z wieloma instytucjami — szkołami, przedszkolami i żłobkami, instytucjami opiekuńczo-wychowawczymi, domami kultury czy stowarzyszeniami regionalnymi [5].

Metody pracy z czytelnikiem w bibliotekach dziecięcych

Różnorodne formy pracy z czytelnikiem w bibliotekach dla dzieci jako sfera promocji książki i czytelnictwa należą do najbardziej charakterystycznych cech tego typu placówek [6]. Poprzez metody pracy z użytkownikami bibliotekarzy mają możliwość rozbudzania w nich chęci czytania, rozwijania zainteresowania słowem pisanym. Dzięki temu biblioteki dziecięce dają swoim czytelnikom możliwość kontaktu z kulturą i sztuką, a także wymiany między sobą doświadczeń związanych z lekturą, co integruje lokalną społeczność. Dla bibliotek dla dzieci charakterystyczna jest wielość metod pracy z młodym czytelnikiem oraz szeroki zakres ich stosowania uzależniony od wielu czynników, np. wielkości biblioteki, jej wyposażenia czy zróżnicowania otoczenia [7]. Według Jacka Wojciechowskiego metody pracy z czytelnikiem w bibliotece dziecięcej można podzielić na:

- indywidualne — nastawione na pojedynczego czytelnika,
- quasi-zbiorowe — mające charakter informacyjno-reklamowy, dominują w nich formy wizualne,
- zbiorowe grupowe (prelekcje, odczyty, wieczory bajek, konkursy, imprezy),
- zbiorowe zespołowe — prowadzone w małych grupach (dyskusje, spotkania autorskie, lekcje biblioteczne) [8].

Konkursy

Konkursy organizowane w bibliotekach są bardzo popularną formą pracy z czytelnikiem. Można wyróżnić różne typy konkursów: quizy, konkursy plastyczne, poetyckie, literackie, organizowane przez jedną bibliotekę lub wojewódzkie czy ogólnopolskie [9]. Przykładem konkursu dla dzieci starszych, a jednocześnie wykorzystujących nowe technologie (Internet) może być impreza zorganizowana przez Pedagogiczną Bibliotekę Wojewódzką im. Józefa Lompy w Katowicach. Konkurs nosił tytuł „W świecie powieści Marty Fox” i polegał na umieszczaniu przez bibliotekę przez sześć miesięcy na stronie instytucji (w zakładce „Konkurs czytelniczy”) pytań dotyczących twórczości autorki. Na pytania uczestnicy konkursu (uczniowie gimnazjum) odpowiadali za pomocą poczty elektronicznej w ciągu sześciu dni. Uczestników zgłaszali nauczyciele lub opiekunowie, a impreza miała na celu rozwijanie zainteresowania literaturą i pobudzanie aktywności czytelniczej, zachęcanie do zdobywania wiedzy oraz promocję literatury młodzieżowej. Nagrodami w konkursie były powieść ci Marty Fox z dedykacją. Zwycięzcy dostali także maile gratulacyjne od autorki [10].

Przykładem konkursu dla dzieci młodszych jest zorganizowany przez Miejską Bibliotekę Publiczną w Hrubieszowie konkurs plastyczny „W krainie fantazji”. Przygotowany on został w związku z Maratonem Głośnego Czytania „Fantastyczne 24h”, który odbył się 29 i 30 maja 2015 roku. Konkurs przeznaczony był dla dzieci w wieku przedszkolnym, klas I-III oraz IV-VI. Jego uczestnicy mieli za zadanie przygotować prace plastyczne na temat ich skojarzeń związanych ze światem fantazji. Prace wykonane miały być w formie malunku lub rysunku w formacie A3 i dostarczone do biblioteki do 22 maja, a rozstrzygnięcie konkursu i losowanie nagród odbyło się podczas Maratonu Głośnego Czytania 29 maja [11]. Przedstawione konkursy rozwijały zainteresowania dzieci, poruszały i rozwijały ich kreatywność oraz dały możliwość poszerzania wiedzy i umiejętności.

Głośne czytanie

Głośne czytanie daje dzieciom możliwość zetknięcia się z żywym słowem. Ponadto buduje ono więź pomiędzy dorosłym a dzieckiem. Przyczynia się także do prawidłowego rozwoju moralnego i emocjonalnego dziecka. Pomaga wzbogacić słownictwo najmłodszych, wyrobić umiejętności pisanie oraz tworzenia wypowiedzi pisemnych i ustnych. Przede wszystkim jednak utrwala pozytywny stosunek dziecka do książki [12], co jest bardzo istotne dla jego dalszych kontaktów ze słowem pisanym, decydując czy będzie ono w przyszłości miłośnikiem czytania czy też nie. Ostatnio głośne czytanie w bibliotece stało się bardzo popularne, głównie za sprawą działań fundacji ABC XXI i jej akcji „Cała Polska czyta dzieciom” [13]. Przykładem tego typu inicjatywy może być zorganizowany od siedmiu lat „Nowohucki Dzień Głośnego Czytania” w Nowohuckiej Bibliotece Publicznej w Krakowie w Ogólnopolskim Dniu Głośnego Czytania 29 września. Celem wydarzenia jest ukazanie konieczności czytania dzieciom oraz zachęcenie, by nadal głośno czytać maluchom, które już tę umiejętność opanowały. W projekt angażują się aktorzy, nauczyciele, lektorzy, terapeuci oraz rodzice. Podczas siedmiu edycji Nowohuckiego Głośnego Czytania czytano dzieciom lektury szkolne (np. *Dzieci z Bullerbyn*), wiersze autorów piszących dla dzieci (m.in. Juliana Tuwima, Jana Brzechwy, Małgorzaty Strzałkowskiej) oraz opowiadania i fragmenty powieści. Książki czytali m.in. aktorzy krakowskiego Teatru Ludowego. Wydarzeniu towarzyszyły warsztaty plastyczne (tworzenia „książki z proszku”), wystawy (np. prac Bożeny Truchanowskiej), spotkania z autorami (np. Mariuszem Wollnym) oraz konkursy (np. konkurs „Mistrz Pięknego Czytania”, polegający na przeczytaniu wierszy Juliana Tuwima) [14].

Akcje i imprezy biblioteczne

Akcje i imprezy biblioteczne mają na celu głównie zainteresowanie czytelnika biblioteką, zintegrowanie młodych użytkowników z ich placówką. Organizująca takie wydarzenia instytucja staje się miejscem ciekawym, a przez to

i czytanie staje się dla dzieci czynnością interesującą. Różnego typu inicjatywy mogą rozwijać zainteresowania dziecka, jego kreatywność i umiejętności. Przykładem była akcja „Czytam Sobie w Bibliotece” wydawnictwa Egmont-Polska, skierowana do dzieci w wieku 5-8 lat. W ramach wydarzenia biblioteki otrzymywały narzędzia, dzięki którym mogły zachęcać najmłodszych do samodzielnego czytania. Akcja dostarczała także nieodzowną pomoc w tworzeniu własnych działań animacyjnych związanych z literaturą. Do programu zostało wybranych 900 bibliotek, które mogły zgłaszać się do akcji między 15 majem a 15 wrześniem 2015 roku za pomocą formularza na stronie www.czytam.sobiewbibliotece.pl. Zgłoszone biblioteki otrzymały komplety książek z serii „Czytam Sobie” wydawnictwa Egmont oraz scenariusze zajęć, które mogą przeprowadzać z dziećmi. Na podstawie materiałów placówki zorganizowały zajęcia polegające na twórczej interpretacji literatury przy wykorzystaniu np. filmu lub animacji. W przypadku przeprowadzenia dwóch warsztatów polegających na twórczej interpretacji literatury (w terminie 15 września – 15 listopada) biblioteki otrzymywały certyfikat. Według raportu organizatorów akcji odniosła ona sukces – poszerzyła kompetencje bibliotekarzy i przyciągnęła wielu młodych czytelników [15].

Rozbudzanie fantazji i wyobraźni uczestników to jeden z celów organizowanych od 1999 roku aż do dnia dzisiejszego przez Książnicę Płocką „Pikników Literackich”, które są dobrym przykładem imprezy bibliotecznej poszerzającej horyzonty dzieci, a ponadto integrującej lokalną społeczność i dającej możliwość zainteresowania dzieci literaturą. Płockie „Pikniki Literackie” mające formę festynu i odbywające się poza budynkiem biblioteki (w centrum miasta lub w poszczególnych jego dzielnicach), Książnica Płocka organizuje wraz z Warszawskim Oddziałem Polskiego Stowarzyszenia Pedagogów i Animatorów KLANZA oraz Centrum Sztuki Współczesnej. Główne cele imprezy, poza rozbudzaniem fantazji i wyobraźni uczestników to [16]:

- zaprezentowanie uczestnikom pikniku twórczości polskich autorów,
- kształtowanie gustów czytelniczych,
- ukazanie roli, jaką odgrywają książki w życiu człowieka,
- promocja książek i biblioteki,
- integrowanie lokalnego środowiska,
- ciekawe spędzenie czasu wolnego.

Bohaterem pikniku w każdej edycji jest inny autor, a atrakcje festynu organizowane są w oparciu o jego twórczość. Z sylwetką pisarza lub poety, który będzie bohaterem spotkania, bibliotekarze zapoznają się już kilka miesięcy wcześniej. Informacje o wydarzeniu mają formę plakatów, zaproszeń, pojawiają się w mediach lokalnych i w Internecie. Dzieci, biorące udział w imprezie, mogą przygotować inscenizację utworu autora, będącego bohaterem danego pikniku. Inszenizacje są przedstawiane przed zakończeniem festynu, któremu towarzyszy wiele atrakcji m.in. wystawy, konkursy, kiermasze książek czy lek-

cje biblioteczne. Zorganizowane na przestrzeni lat 1999-2016 pikniki nosiły następujące tytuły:

- „Piknik z Wandą Chotomską” (z okazji 50 lat pracy artystycznej),
- „Piknik Brzechwa — dzieciom” (z okazji 100 rocznicy urodzin),
- „Piknik z Emilią Waśniewską” (w celu zainteresowania poezją),
- „Piknik z Dorotą Wawiłow” (w celu zainteresowania poezją),
- „Piknik z Anną Onichimowską” (mający na celu przybliżenie twórczości współczesnej pisarki),
- „Piknik z Joanną Papużyńską” (w celu zainteresowania twórczością współczesnej pisarki) [17],
- „Piknik z Wiolettą Piasecką” [18],
- „Piknik z Elizą Piotrowską” [19],
- „Sceny z życia smoków” [20].

Autor będący bohaterem danego pikniku jest na nim obecny. Jeżeli bohaterem imprezy jest osoba nieżyjąca, to pojawia się ktoś blisko z nią związany. Od piątego „Pikniku Literackiego” towarzyszy mu Salonik czytelniczy, w którym odbywają się dyskusje o pracach autora i istnieje możliwość zakupienia książek z jego autografem [21].

Podsumowanie

Poprzez przedstawione w artykule różne przykłady pracy z dziećmi w publicznych bibliotekach dziecięcych (konkursy, głośne czytanie oraz akcje i imprezy biblioteczne) młodzi czytelnicy mogą rozwijać swoje umiejętności. Formy te także przyczyniają się do zainteresowania dzieci książką i przez to do czytania w przyszłości. Ich atrakcyjna oprawa przyciąga młodych odbiorców i pozwala na to, by biblioteka jawiła się im jako miejsce otwarte i ciekawe.

Przypisy

- [1] G. Lewandowicz-Nosal, *Geneza i modele bibliotek dla dzieci*. In G. Lewandowicz-Nosal, *Biblioteki publiczne dla dzieci w Polsce : raport z badań*, Warszawa, 2012, s. 6.
- [2] Tamże, s. 5-9.
- [3] Tamże.
- [4] J. Papużyńska, *Misja biblioteki dziecięcej*. In J. Papużyńska, G. Walczewska-Klimczek (red.), *Animacja czytelnictwa dziecięcego : koncepcje, doświadczenia, postulaty*, Płock, 2004, s. 15-22.
- [5] G. Lewandowicz-Nosal, *Biblioteki dla dzieci — współcześnie*, „Bibliotekarz”, 2010, nr 11, s. 20.
- [6] Tamże.
- [7] G. Lewandowicz-Nosal, *Działalność bibliotek*. In G. Lewandowicz-Nosal, *Biblioteki publiczne dla dzieci w Polsce : raport z badań*, Warszawa, 2012, s. 95.

- [8] J. Wojciechowski, *Podstawy pracy z czytelnikiem*, Warszawa, 1991, s. 113-133.
- [9] G. Lewandowicz-Nosal, *Działalność bibliotek*. In G. Lewandowicz-Nosal, *Biblioteki publiczne dla dzieci w Polsce : raport z badań*, Warszawa, 2012, s. 97.
- [10] K. Drogoś, E. Piątek, *Tylko dla młodzieży : internetowy konkurs czytelniczy*, „Biblioteka w Szkole”, 2015, nr 7-8, s. 28-29.
- [11] *Konkurs plastyczny „W krainie fantazji”*. In Miejska Biblioteka Publiczna w Hrubieszowie [online], 2015 [dostęp: 2016-11-14]. Dostępny w World Wide Web: http://www.mbp.hrubieszow.avx.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=486:konkurs-plastyczny-w-krainie-fantazji&catid=21&Itemid=145.
- [12] A. Tokarz-Has, *O pożytkach płynących z głośnego czytania w epoce mass mediów (doświadczenia amerykańskie i polskie)*. In A. Żbikowska-Migoń (red.), *Czytanie, czytelnictwo, czytelnik*, Wrocław, 2011, s. 145.
- [13] G. Lewandowicz-Nosal, *Działalność bibliotek*. In G. Lewandowicz-Nosal, *Biblioteki publiczne dla dzieci w Polsce : raport z badań*, Warszawa, 2012, s. 100.
- [14] *Popołudnia głośnego czytania : Nowohucki Dzień Głośnego Czytania*. In Nowohucka Biblioteka Publiczna [online], 2016 [dostęp: 2016-11-14]. Dostępny w World Wide Web: http://witryna.biblioteka.krakow.pl/?page_id=400.
- [15] *Czytam sobie w bibliotece : opis projektu*. In Centrum Edukacji Obywatelskiej [online], 2015 [dostęp: 2016-11-14]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.ceo.org.pl/pl/czytamsobie/opis-projektu>.
- [16] M. Okrasa, *Pikniki literackie jako forma animacji czytelnictwa w otwartej przestrzeni miasta*. In J. Papuzińska, G. Walczewska-Klimczek G. (red.), *Animacja czytelnictwa dziecięcego : koncepcje, doświadczenia, postulaty*, Płock, 2004, s. 123-129.
- [17] Ibidem.
- [18] *Piknik literacki z Wiolettą Piasecką*. In Książnica Płocka [online], 2015 [dostęp: 2016-11-14]. Dostępny w World Wide Web: <http://ksiaznicaplocka.pl/2015/06/16/piknik-literackiz-wioletta-piasecka>.
- [19] *Piknik literacki z Elizą Piotrowską*. In Książnica Płocka [online], 2015 [dostęp: 2016-11-14]. Dostępny w World Wide Web: <http://ksiaznicaplocka.pl/2015/06/01/piknik-literackiz-eliza-piotrowska>.
- [20] *Piknik literacki „Sceny z życia smoków”*. In Książnica Płocka [online], 2016 [dostęp: 2016-11-14]. Dostępny w World Wide Web: <http://ksiaznicaplocka.pl/2016/06/21/piknik-literacki-sceny-z-zycia-smokow>.
- [21] M. Okrasa, *Pikniki literackie jako forma animacji czytelnictwa w otwartej przestrzeni miasta*. In J. Papuzińska, G. Walczewska-Klimczek (red.), *Animacja czytelnictwa dziecięcego : koncepcje, doświadczenia, postulaty*, Płock, 2004, s. 123-129.

Bibliografia

- [1] *Czytam sobie w bibliotece : opis projektu*. In *Centrum Edukacji Obywatelskiej* [online], 2015 [dostęp: 2016-11-14]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.ceo.org.pl/pl/czytamsobie/opis-projektu>.
- [2] Drogoś K., Piątek E., *Tylko dla młodzieży : internetowy konkurs czytelniczy*, „Biblioteka w Szkole”, 2015, nr 7-8, s. 28-29.
- [3] *Konkurs plastyczny „W krainie fantazji”*. In *Miejska Biblioteka Publiczna w Hrubieszowie* [online], 2015 [dostęp: 2016-11-14]. Dostępny w World Wide Web: http://www.mbp.hrubieszow.avx.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=486:konkurs-plastyczny-w-krainie-fantazji&catid=21&Itemid=145.
- [4] Lewandowicz-Nosal G., *Biblioteki dla dzieci — współcześnie*, „Bibliotekarz”, 2010, nr 11, s. 20.
- [5] Lewandowicz-Nosal G., *Działalność bibliotek*. In G. Lewandowicz-Nosal, *Biblioteki publiczne dla dzieci w Polsce : raport z badań*, Warszawa, 2012, s. 95-100.
- [6] Lewandowicz-Nosal G., *Geneza i modele bibliotek dla dzieci*. In G. Lewandowicz-Nosal, *Biblioteki publiczne dla dzieci w Polsce : raport z badań*, Warszawa, 2012, s. 5-9.
- [7] Okrasa M., *Pikniki literackie jako forma animacji czytelnictwa w otwartej przestrzeni miasta*. In J. Papużyńska, G. Walczewska-Klimczek (red.), *Animacja czytelnictwa dziecięcego : koncepcje, doświadczenia, postulaty*, Płock, 2004, s. 123-129.
- [8] Papużyńska J., *Misja biblioteki dziecięcej*. In J. Papużyńska, G. Walczewska-Klimczek (red.), *Animacja czytelnictwa dziecięcego : koncepcje, doświadczenia, postulaty*, Płock, 2004, s. 15-22.
- [9] *Piknik literacki „Sceny z życia smoków”*. In *Książnica Płocka* [online], 2016 [dostęp: 2016-11-14]. Dostępny w World Wide Web: <http://ksiaznicaplocka.pl/2016/06/21/piknik-literacki-sceny-z-zycia-smokow>.
- [10] *Piknik literacki z Elizą Piotrowską*. In *Książnica Płocka* [online], 2015 [dostęp: 2016-11-14]. Dostępny w World Wide Web: <http://ksiaznicaplocka.pl/2015/06/01/piknik-literackiz-eliza-piotrowska>.
- [11] *Piknik literacki z Wiolettą Piasecką*. In *Książnica Płocka* [online], 2015 [dostęp: 2016-11-14]. Dostępny w World Wide Web: <http://ksiaznicaplocka.pl/2015/06/16/piknik-literackiz-wioletta-piasecka>.
- [12] *Popołudnia głośnego czytania : Nowohucki Dzień Głośnego Czytania*. In *Nowohucka Biblioteka Publiczna* [online], 2016 [dostęp: 2016-11-14]. Dostępny w World Wide Web: http://witryna.biblioteka.krakow.pl/?page_id=400.
- [13] Tokarz-Has A., *O korzyściach płynących z głośnego czytania w epoce mass mediów (doświadczenia amerykańskie i polskie)*. In A. Żbikowska-Migoń (red.), *Czytanie, czytelnictwo, czytelnik*, Wrocław, 2011, s. 145.
- [14] Wojciechowski J., *Podstawy pracy z czytelnikiem*, Warszawa, 1991, s. 113-133.